ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Zdeňka Kühna a soudců Michala Bobka a Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **M. E. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 10. 2021, č. j. OAM-472/ZA-ZA11-ZA17-R3-2017, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 4. 2023, č. j. 62 Az 46/2021-46,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 4. 2023, č. j. 62 Az 46/2021-46, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Projednávaná věc se týká otázky, zda žalovaný respektoval závazný právní názor vyjádřený v předchozím rušícím rozsudku Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) a v dalším řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany obstaral přesné a aktuální informace o zemi původu, konkrétně o postavení příslušníků zoroastrismu v Turecku.

[2] Žalobce byl dne 12. 6. 2017 v rámci tzv. Dublinského systému[1] předán na území České republiky z Islandské republiky, v níž žádal o udělení mezinárodní ochrany. V rámci poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu dne 16. 6. 2017 uvedl, že je kurdské národnosti a vyznává minoritní náboženství zoroastrismus. Turecko žalobce opustil dne

[1] Konkrétně na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění), ve znění. *Úř. věst. L 180/31 ze dne 29.6.2013.*

3. 7. 2016 a mimo jiné přes Českou republiku cestoval na Island za prací. Při pohovoru z téhož dne dále uvedl, že Turecko opustil legálně jako řidič kamionu. V dané době neuvažoval o podání žádosti o azyl. Situace v Turecku se vyhrocuje poté, co tehdejší předseda vlády (posléze prezident republiky – pozn. soudu) Erdogan začal v roce 2014 útočit na náboženství žalobce. O azyl na Islandu žalobce požádal dne 21. 7. 2016; v Evropě žádat nehodlal z důvodu tehdejší migrační krize. Na Islandu následně obdržel pracovní povolení (k pobytu) a hodlal zde pracovat, v rámci Dublinského systému byl však posléze transferován do ČR.

[3] Jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu žalobce uvedl náboženské přesvědčení. Situace etnických menšin se v Turecku od roku 2014 rapidně zhoršovala a žalobce již nadále nechtěl zažívat příkoří. Následně popsal útoky, jimž v Turecku čelil. Neznámí vandalové mu například vnikli do bytu a poničili vybavení, policie přitom incident řádně nevyšetřila. Několikrát žalobci bylo slovně vyhrožováno, mimo jiné ze strany příslušníků tzv. „Islámského státu“ i ze strany policie. Policejní mučení žalobce specifikoval jako fyzické útoky; on osobně je však nezažil. Byl nicméně vystaven ústrkům policie, například zadržení po dobu 72 hodin na základě nepodloženého udání nebo šikanózním dopravním kontrolám. Vyznávání zoroastrismu žalobci nikdo nezakazoval, nikdo mu v něm nebránil, stal se však kvůli němu terčem útoků. V místě bydliště žalobce existuje pluralita náboženských vyznání a etnických skupin a žalobce zde neměl žádné problémy, „jediný problém nastává ze strany státního zřízení“. V případě návratu do země původu se žalobce obává uvěznění, neboť proti němu bylo zahájeno trestní řízení z důvodu pomoci teroristické skupině PKK (Strana kurdských pracujících – pozn. soudu), jejíž členem však žalobce nikdy nebyl. Obvinění žalobce z pomoci PKK následovalo poté, co žalobce v roce 2014 poskytl sponzorský dar straně HDP (Lidově demokratická strana – pozn. soudu). Trestní řízení v dané době stále probíhalo, žalobci nebyl znám konečný výsledek. Z tohoto důvodu však o mezinárodní ochranu nežádá, neboť uvedený problém „si vyřeší“.

[4] Rozhodnutím ze dne 9. 2. 2018 žalovaný mezinárodní ochranu v žádné z forem předvídaných zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu), neudělil. Uvedené rozhodnutí však zrušil Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 24. 4. 2019, č. j. 32 Az 2/2018-72. Žalovaný se blíže nezabýval situací, jíž čelí v Turecku příslušníci náboženské menšiny zoroastrismu, současně nevzal v potaz všechny skutečnosti vyplývající z podkladů, které si žalovaný obstaral. Žalovaným shromážděné podklady o zemi původu žalobce tak nesplňovaly požadavky vyplývající z judikatury Nejvyššího správního soudu, a sice že informace o zemi původu musí být v maximální míře relevantní, důvěryhodné, vyvážené a aktuální.

[5] Žalovaný znovu rozhodl dne 7. 2. 2020. Důvody pro udělení mezinárodní ochrany v některé ze zákonem o azylu předvídaných forem žalobci znovu neshledal. Na základě žaloby podané tentokrát ke Krajskému soudu v Ostravě bylo však i toto rozhodnutí žalovaného zrušeno, a to rozsudkem ze dne 26. 11. 2022, č. j. 62 Az 16/2020-31 (dále „druhý rušící rozsudek“). Podle krajského soudu žalovaný zaprvé nevzal v potaz skutečnosti související s vojenskou invazí Turecka do severní Sýrie v říjnu 2019, konkrétně z toho plynoucí změnu postavení Kurdů v Turecku, zvláště těch pocházejících z oblastí u hranic se Sýrií, což je i žalobce. Za druhé žalovaný nepostupoval v souladu se závazným právním názorem Krajského soudu v Brně formulovaným v předchozím rušícím rozsudku. Neobstaral si přesné a aktuální informace z různých zdrojů o postavení náboženských

menšin, speciálně zoroastristů, v Turecku a blíže se nezabýval okolnostmi potenciálně svědčícími o porušování lidských práv a násilí, diskriminaci a nedostatečné ochraně příslušníků mj. náboženských menšin. Za třetí se žalovaný dostatečně nevypořádal se žalobcem tvrzenou hrozbou pronásledování, respektive vážné újmy ze strany státního aparátu, především s tvrzeními žalobce o postupech policie proti jeho osobě.

[6] Žalovaný v dalším řízení doplnil podklady pro rozhodnutí mimo jiné o Informace OAMP, Turecko – Svoboda vyznání, Zoroastrismus, duben 2021; Informace MZV, Turecko – Turečtí občané kurdského původu, listopad 2020; nebo Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), Turecko – Přehled situace v Turecku, březen 2021. Dne 8. 7. 2021 provedl též doplňující pohovor s žalobcem. Při něm žalobce zopakoval, že důvody žádosti o mezinárodní ochranu jsou náboženské. Od roku 2014, kdy prezident Erdogan začal hanit zoroastrismus ve veřejných projevech, panují okolo tohoto náboženství ve společnosti problémy a rozepře. V souvislosti se svou vírou čelil narážkám ze strany policie i úředních osob. Podobným ústrkům čelí všichni příslušníci tohoto náboženství. Žalobce také zopakoval incident s vandalstvím v bytě, který policie nechtěla prověřit. Uvedl ovšem, že věc oznámil též na místní okresní úřad, kde mu bylo sděleno, že věc prověří. Jeho matka, která ve skutečnosti byt vlastní, v souvislosti s tímto incidentem také obdržela náhradu škody ve výši 100 USD. Žalobce byl dále tázán na situaci jeho rodiny. Uvedl, že všichni rodinní příslušníci také vyznávají zoroastrismus. Rodině se v Turecku celkově daří skvěle, společně s žalobcem provozují obchodní společnost specializující se na dovoz ovoce a zeleniny. Žalobce má čtyři syny, první provozuje filiálku rodinného podniku na Islandu, druhý má vysokoškolské vzdělání a pracuje jako technik v tamní továrně. Ostatní dva ještě studují. Žalobce má v úmyslu podnikat a investovat v České republice.

[7] Rozhodnutím ze dne 11. 10. 2021 žalovaný mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu opětovně neudělil. Konstatoval, že důvodem podání žádosti jsou ústrky zažívané žalobcem v zemi původu z důvodu náboženského vyznání, jakož i úmysl v ČR podnikat. Nedospěl však k závěru, že by žalobce ve vlasti mohl pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z azylově relevantních důvodů ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, ani že by ve skutečnostech předestřených žalobcem bylo možno spatřovat důvody pro udělení mezinárodní ochrany v některé z jiných forem.

[8] Kasační stížností napadeným rozsudkem krajský soud zrušil i v pořadí třetí rozhodnutí žalovaného, neboť žalovaný znovu nerespektoval závazný právní názor vyslovený krajským soudem a nezajistil přesné a aktuální informace z různých zdrojů ve vztahu k postavení náboženských menšin, konkrétně zoroastristů. Informace OAMP z července 2021 (patrně míněn duben 2021 – pozn. soudu) k tomu nad rámec předchozí informace z roku 2019 obsahuje pouze zmínku o případu odsouzení muže na základě uvedení zoroastrismu v průkazu totožnosti a z toho dovozované příslušnosti k PKK. Žalovaný odmítá možnost pronásledování žalobce v Turecku v zásadě pouze z důvodu, že zoroastrismus je v Turecku raritní náboženství. Nepodařilo se mu proto vyvrátit azylový příběh žalobce. Soud žalovanému vytkl též argumentaci pozitivní ekonomickou situací rodiny žalobce a to, že se snažil vyvolat dojem nevěrohodnosti výpovědi žalobce.

II. Kasační stížnost žalovaného

[9] Žalovaný (dále „stěžovatel“) podává kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel se ve svém rozhodnutí vyjádřil ke všem okolnostem azylového příběhu, podrobně hodnotil jednotlivá tvrzení žalobce. Právní názor krajského soudu neopomenul a řádně doplnil dokazování o informaci o zemi původu. Informace OAMP z dubna 2021 vychází z relevantních, aktuálních a ověřitelných, do hloubky popisuje situaci příslušníků náboženství (včetně zoroastrismu) v Turecku. S dostatečnou mírou pravděpodobnosti žalobcem předestřený azylový příběh vyvrátil.

[10] Stěžovatel opakuje závěry svého rozhodnutí, a sice že Turecko patří k nábožensky svobodným zemím, v nichž nedochází k pronásledování z důvodu náboženství. S odkazem na studii australského ministerstva zahraničí uvádí, že příslušníci náboženských skupin čelí v Turecku nízkému riziku diskriminace ze strany státu i společnosti. V informacích o náboženských poměrech v Turecku sice lze vysledovat i negativní jevy, kupř. konflikty mezi občany různého vyznání, zločiny z nenávisti nebo politické preferování určitého náboženství. Tyto jevy však žalovaný hodnotil v kontextu konkrétního žalobcem předestřeného azylového případu, situace jeho rodiny i faktu, že žalobcem vyznávané náboženství je v Turecku naprosto marginální a není mu věnována téměř žádná pozornost.

[11] Krajský soud nehodnotil individuální okolnosti žalobcova případu a nevycházel z výpovědi žalobce. Nevysvětlil své úvahy vedoucí k závěru, že ve věci žalobce existuje prostor pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, v důsledku čehož napadený rozsudek trpí nedostatkem důvodů. Napadený rozsudek je také rozporný, neboť krajský soud na straně jedné tvrdí, že stěžovatelem obstarané podklady a na ně navazující úvahy ohledně obav žalobce z pronásledování jsou nedostatečné, současně je však přesvědčen, že skutečnosti vyplývající ze správního spisu dávají prostor pro udělení azylu. Stěžovatel má za to, že krajský soud nezohlednil jeho argumenty předestřené ve vyjádření k žalobě, totiž že žalobce vycestoval z Turecka za prací, jeho azylový příběh je nekoherentní a žádost o mezinárodní ochranu motivována ekonomickými důvody.

[12] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[13] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je přípustná. Dále se proto ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval její přijatelností, tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Jedná se totiž o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.).

[14] Podstatný přesah zájmů stěžovatele Nejvyšší správní soud vymezil již v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS (k uplatnitelnosti zde vyslovených názorů na současnou úpravu srov. např. rozsudek NSS ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28). Podstatný přesah bude dán pouze v případech, kdy se kasační stížnost (1) týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny v judikatuře Nejvyššího správního soudu anebo (2) právních otázek řešených dosavadní judikaturou rozdílně. Kasační stížnost podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (3) rovněž v případě potřeby učinit odklon od ustálené judikatury. Konečně bude kasační stížnost přijatelná (4) tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[15] Stěžovatel v tomto případě namítá zásadní pochybení krajského soudu, zejména ve vztahu k otázce dostatečného zjištění skutkového stavu a dostatečného posouzení možných důvodů pro udělení mezinárodní ochrany, a tudíž respektování závazného právního názoru, v důsledku čehož se měl krajský soud odchýlit od ustálené judikatury. Případný nesprávný závěr ohledně nedostatku skutkových zjištění stěžovatele v souladu se závazným právním názorem předchozího rušícího rozsudku by přitom představoval pochybení takové intenzity, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné, jelikož krajský soud se již nezabýval samotným naplněním důvodů udělení mezinárodní ochrany. Stejně tak má dané pochybení přesah do budoucího rozhodování správního i potenciálně soudního, neboť stěžovatel je nyní povinen dle jeho názoru chybný právní názor krajského soudu aplikovat. Vzhledem k tomu, že kasační stížnost podává (žalovaný) správní orgán, je nutno dovodit přijatelnost stížnosti bez ohledu na to, že by takovým pochybením již v principu nebylo možno zasáhnout do hmotněprávního postavení stěžovatele (srov. např. rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2007, čj. 2 Azs 21/2006-59).

[16] Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnosti je přijatelná. Napadený rozsudek proto přezkoumal v rozsahu a z důvodů vymezených stěžovatelem v kasační stížnosti. Přihlížel při tom k případným vadám, které je povinen zkoumat z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[17] Kasační stížnost je důvodná.

[18] NSS připomíná, že napadeným rozsudkem krajský soud zrušil v pořadí již třetí rozhodnutí stěžovatele o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany. V předchozích dvou případech zrušily krajské soudy rozhodnutí stěžovatele z obdobných důvodů, jako jsou vytýkány v napadeném rozsudku. Stěžovatel však rušící rozsudek napadá kasační stížností teprve nyní.

[19] V takovém případě se uplatní závěry konstantní judikatury NSS: pokud správní orgán nevyužil možnosti brojit kasační stížností proti závaznému právnímu názoru obsaženému v prvním (respektive obecně předchozím) zrušujícím rozsudku krajského soudu, aniž mu v tom cokoliv bránilo, nemůže tak činit až v kasační stížnosti směřující proti dalšímu rušícímu rozsudku krajského soudu (např. rozsudky NSS ze dne 3. 4. 2019, č. j. 6 As 301/2018-31, 25. 8. 2016, č. j. 9 As 201/2015-34).

[20] Nejvyšší správní soud se na prvním místě zabýval namítanou nepřezkoumatelností rozhodnutí soudu. Má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvážil o pro věc zásadních a podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje pro věc zásadní argumentaci účastníků řízení za lichou (srov. rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, č. 244/2004 Sb. NSS, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76, ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45, či ze dne 7. 10. 2021, č. j. 7 As 146/2021-26; obdobně též nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06).

[21] Napadený rozsudek netrpí nedostatkem důvodů. Své závěry o nerespektování závazného právního názoru druhého rušícího rozsudku a související nedostatečnosti skutkových zjištění stěžovatele podpořil krajský soud důvody vyjádřenými především

v bodech 20 až 24 napadeného rozsudku. NSS připouští, že úvahy ohledně otázky, zda žalovaným shromážděné podklady k situaci v zemi původu žalobce splňují požadavky judikatury NSS (jsou v maximální míře relevantní, důvěryhodné, vyvážené a aktuální), zde krajský soud formuloval stručně. Nicméně důvody, které vedly krajský soud k závěru o nerespektování závazného právního názoru stěžovatelem, z nich seznat lze. Správnost těchto důvodů poté představuje jinou otázku než jejich dostatek a či srozumitelnost.

[22] Dále NSS hodnotil tvrzenou nesrozumitelnost napadeného rozsudku. Je pravdou, že krajský soud v bodu 33 napadeného rozsudku (v části „Závěr a náklady řízení“) konstatuje, že skutečnosti doposud vyplynuvší ze správního spisu dávají „výrazný prostor“ pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Byť lze s ohledem na důvody zrušení rozhodnutí stěžovatele, totiž nedostatečné zjištění informací o zemi původu žalobce v rozporu se závazným právním názorem druhého rušícího rozsudku, pochybovat o vhodnosti i načasování takového tvrzení, krajský soud je učinil pouze na okraj a z důvodu, že stěžovateli se doposud v žádném z jeho rozhodnutí v případu žalobce nepodařilo vyvrátit azylový příběh žalobce. Nejednalo se o součást právního názoru, jímž by v dalším řízení měl stěžovatel být vázán podle § 78 odst. 5 s. ř. s. Uvedené tvrzení krajského soudu proto nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku rovněž nezakládá.

[23] NSS následně přistoupil k vypořádání námitky nesprávného posouzení otázky, zda stěžovatel respektoval závazný právní názor vyslovený ve druhém rušícím rozsudku. Tento závazný právní názor byl shrnut v bodu 24 odůvodnění druhého rušícího rozsudku, dle něhož *„bude na žalovaném, aby pro účely rozhodnutí o žádosti žalobce shromáždil dostatečné informace o situaci v zemi původu a z takto zjištěných informací dovodil přiléhavé závěry.“* Současně měl žalovaný „důrazně zvážit“, zda v případě žalobce již skutečně nedochází k pronásledování ve smyslu § 2 odst. 4 a § 12 písm. b) zákona o azylu. Z celkového kontextu odůvodnění druhého rušícího rozsudku poté vyplývá, že krajský soud stěžovatele v dalším řízení zavázal konkrétně k následujícímu:

- shromáždit relevantní a aktuální informace k situaci v zemi původu žalobce po změně vztahů mezi Tureckem a Sýrií, která nastala po vojenské invazi Turecka do severní Sýrie. Stěžovatel se v tomto ohledu měl zaměřit na postavení kurdské menšiny, zvláště pak Kurdů pocházejících z oblastí u hranic se Sýrií;

- v souladu se závazným právním názorem prvního rušícího rozsudku (Krajského soudu v Brně) zajistit přesné a aktuální informace z různých zdrojů ve vztahu k tamnímu postavení náboženských menšin, speciálně zoroastristů;

- reagovat na skutečnosti zmiňované v prvním rušícím rozsudku a týkající se porušování lidských práv, násilí, diskriminace a nedostatečné ochrany menšin, včetně těch náboženských, v Turecku. Stěžovatel měl vzít do úvahy nejenom skutečnosti, které vyznívají pro žalobce nepříznivě.

[24] Z napadeného rozsudku vyplývá, že krajský soud spatřuje nerespektování závazného právního názoru ve druhém z uvedených bodů: stěžovatel si neobstaral přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu původu ve vztahu k tamnímu postavení náboženských menšin, konkrétně zoroastristů.

[25] S tímto závěrem se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje.

[26] Stěžovatel si v dalším řízení (po druhém rušícím rozsudku) obstaral mimo jiné dokument „Informace OAMP, Turecko – Svoboda vyznání, Zoroastrismus, duben 2021“ (dále „Informace k zoroastrismu 2021“). Obsahem uvedeného dokumentu jsou jednak obecné informace týkající se svobody vyznání v Turecku, jednak informace týkající se zacházení s náboženskými menšinami. Dokument obsahuje také část věnovanou zoroastrismu v Turecku. K jeho zpracování bylo použito množství zdrojů, včetně například zprávy o svobodě vyznání v Turecku zpracované ministerstvem zahraničí USA, informační zprávy o Turecku zpracované ministerstvem zahraničních věcí a obchodu Austrálie, výroční zprávy k Turecku za rok 2021 zpracované organizací Human Rights Watch, ale též otevřeného dopisu panu Recet Tayyip Erdoganovi od zoroastriánské komunity Kurdistánu.

[27] Z Informací k zoroastrismu 2021 lze vyčíst mimo jiné skutečnost, že náboženské menšiny v Turecku trpí různou mírou diskriminace a současně stávající turecké předpisy zakazující diskriminaci nejsou plně prosazovány v praxi. Byť je v Turecku svoboda náboženského vyznání garantována již na ústavní úrovni a diskriminace z náboženských důvodů je zakázána, Informace k zoroastrismu 2021 uvádějí zprávy o tlaku v různých sociálních skupinách vyvíjeném na jednotlivce, kteří nevyznávají islám. Na straně druhé stejné Informace hovoří o nízkém riziku diskriminace státem neuznaných náboženských menšin, kam se řadí též zoroastrismus, a to riziku srovnatelném s tzv. lausannskými menšinami, které v Turecku požívají vyšší míry právní ochrany. Co se týče uplatňování svobody vyznání, v případě náboženských menšin, a to dokonce též alevitů, kteří jsou v Turecku vnímáni negativně jako neortodoxní muslimové a označováni za sektu, hovoří Informace o svobodném praktikování víry. Došlo též k odstranění údaje o náboženství z nových průkazů totožnosti. Konkrétně k zoroastrismu Informace uvádí, že v Turecku jde co do počtu příslušníků o marginální náboženství. Zmiňuje též prohlášení tureckého prezidenta republiky Erdogana z roku 2016, který zoroastriány zmínil v souvislosti s odsouzením násilí ze strany PKK. Dále Informace zmiňují případ studenta, který byl v roce 2013 odsouzen k více než šesti letům vězení za členství v nelegální organizaci PKK. Za důkaz tohoto členství vzaly soudy skutečnost, že si dotyčný v roce 2010 do průkazu totožnosti zapsal jako náboženství zoroastrismus.

[28] Nejvyšší správní soud připomíná, že podle ustálené judikatury musí být informace o zemi původu, které si správní orgán obstará za účelem zjištění reálií v zemi původu při hodnocení důvodnosti obav z pronásledování, musí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné (rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2008, č. j. 5 Azs 55/2008-71). Krajský soud shledal stěžovatelem shromážděné informace nedostatečnými zřejmě v požadavku relevance (srov. bod 24 odůvodnění napadeného rozsudku). Blíže však nerozvádí, proč především Informace k zoroastrismu 2021 ve svém souhrnu, tj. nikoli pouze při zohlednění části věnované zvláště zoroastrismu, neposkytují, a to v kontextu dalších okolností případu žalobce, dostatek údajů k posouzení otázky, jakým rizikům čelí obecně příslušníci zoroastriánské náboženské menšiny.

[29] Podle názoru NSS lze naopak z těchto informací společně s dalšími podklady ve správním spisu (zejm. Informace OAMP, Turecko – Bezpečnostní a politická situace v zemi, květen 2021; Informace MZV ČR, Turecko – Turečtí občané kurdského původu, listopad 2020; ale též překlad vybraných částí zprávy Christian Solidarity Worldwide, Turecko – svoboda náboženského vyznání nebo přesvědčení a svoboda projevu, duben 2016, což by

umožnilo posoudit vývoj v oblasti náboženských svobod v Turecku od roku 2014, na který poukazoval žalobce) učinit dostatečná skutková zjištění, která při konfrontaci s výpovědí žalobce umožní posoudit důvodnost jím tvrzených obav z pronásledování.

[30] Za situace, kdy tvrzeným důvodem pronásledování je vyznávání menšinového náboženství, nelze trvat na tom, aby správní orgán za každou cenu prováděl detailní rozbor situace příslušníků specificky tohoto náboženství, pokud běžně dostupné zdroje takovéto informace prostě neobsahují. Ostatně skutečnost, že žádné běžně dostupné zdroje neobsahují informace o pronásledování příslušníků daného menšinového náboženství, může mít sama o sobě rovněž jistou vypovídající hodnotu: totiž že k systematickému pronásledování této menšiny nedochází. Při zohlednění dalších okolností věci, především okolností ovlivňujících věrohodnost, respektive míru pravděpodobnosti samotných tvrzení žadatele, může být postačující vyjít z obecnějších informací k postavení srovnatelných náboženských menšin, potažmo obecně k situaci uplatňování náboženských svobod ve státě původu žadatele.

[31] Nejvyšší správní soud připomíná, že pokud se týče prokazování odůvodněného strachu z pronásledování (přiměřené pravděpodobnosti pronásledování) v řízení o azylu, *břemeno tvrzení* leží na žadateli. Po žalovaném se požaduje, aby vhodně kladenými otázkami zjistil, zda jsou žadatelem tvrzené skutečnosti relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho posoudit. *Důkazní břemeno* je naopak rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. Žadatel je povinen prokázat jím tvrzené skutečnosti, je-li to v jeho možnostech, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují (srov. např. rozsudky ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017-40, a ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004-89). Nejvyšší správní soud dále konstatoval v rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, že pokud „*žadatel o udělení mezinárodní ochrany […] uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele.*“ (rozsudek NSS). Uvedené je v souladu s § 196 Příručky UNCHR,[2] podle něhož „*[z]atímco […] důkazní břemeno v principu spočívá na žadateli, povinnost osvětlit a vyhodnotit všechny relevantní fakty je rozložena mezi žadatelem a posuzovatelem žádosti.*“ Stát je tedy zodpovědný za náležité zjištění reálií v zemi původu, a to zejména hodlá-li tvrzení předestřená žadatelem zpochybnit či vyvrátit (srov. rozsudky NSS ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005-58, či ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004-57).

[32] Jinou situací v rámci posuzování skutečností uváděných žadatelem je, pokud lze jednotlivá tvrzení, potažmo výpověď žadatele jako celek, hodnotit jako nevěrohodné. K této otázce konstatoval NSS již v rozsudku ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008-83, že „[v]*ýpověď byla nedůvěryhodná zejména proto, že stěžovatel s postupem času pozměňoval svá tvrzení, tak aby jím popisovaná situace v zemi původu založila důvodnost obav z pronásledování. Těmito výraznými změnami a rozpory ve výpovědích však znedůvěryhodnil svou výpověď jako celek.*“ V citovaném rozsudku č. j. 5 Azs 66/2008-70 však NSS uvedl: „*Žalovaný může zcela vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní*

[2] *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*. The UN Refugee Agency, Geneva, 2019.

tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení.“

[33] Jsou-li tedy především v důsledku jednání žadatele jeho jednotlivá tvrzení hodnocena, a to podle standardu vysoké pravděpodobnosti (srov. výraz „téměř najisto“ užitý v citovaném rozsudku č. j. 5 Azs 66/2008-70), jako nevěrohodná, lze je z posuzování přiměřené pravděpodobnosti pronásledování vyloučit. Pokud jsou takto hodnoceny veškeré relevantní aspekty žádosti, tj. žadatelem tvrzené okolnosti týkající se potenciálních azylových důvodů, lze žadatele hodnotit jako celkově nevěrohodného, a jednotlivá tvrzení žadatele není třeba dále konfrontovat s informacemi o zemi původu a dalšími relevantními podklady obstaranými správním orgánem. Pokud však závěr o nevěrohodnosti tvrzení žadatele učinit nelze, je nutno tato tvrzení hodnotit v rámci celkového posouzení rizika pronásledování, tj. s ohledem na další správním orgánem zjištěné skutečnosti, byť lze žadatelovým tvrzením případně přisoudit *nižší míru pravděpodobnosti*, že odpovídají skutečnosti. Nižší pravděpodobnost tvrzení stěžovatele způsobená například rozpory v jeho výpovědích pak musí ovlivňovat také *míru podrobnosti informací o zemi původu*, s nimiž je zapotřebí tvrzení žalobce konfrontovat, pokud správní orgán hodná azylový příběh vyvrátit.

[34] Je sice pravdou, že krajský soud v bodech 27 až 31 napadeného rozsudku rozvádí úvahy ohledně standardu přiměřené pravděpodobnosti hodnocení důvodnosti obav z pronásledování, respektive téhož standardu hodnocení věrohodnosti jednotlivých tvrzení žadatele o azyl. Činí tak ovšem zaprvé v rámci úvah k otázce, zda se stěžovateli podařilo prokázat nevěrohodnost výpovědi žalobce (srov. bod 27 *in fine*, a především bod 30 odůvodnění napadeného rozsudku). Především však, za druhé, úvahy ohledně standardu přiměřené pravděpodobnosti posuzování důvodnosti obav z pronásledování, respektive tvrzení žalobce, krajský soud nijak nepromítá do posouzení stěžejní otázky respektování závazného právního názoru, tj otázky dostatečnosti zjištěných informací o zemi původu. Úvahy stěžovatele ohledně zohlednění příznivé situace rodiny žalobce, jejíž členové rovněž vyznávají zoroastrismus, pak krajský soud odmítl jako zcela nepatřičné.

[35] Krajský soud tudíž bez zohlednění dalších specifik případu žalobce po stěžovateli požadoval, aby si opatřil ještě detailnější informace k postavení zoroastristů v Turecku. Neposuzoval však dostatečnost takových podkladů *ve světle konkrétních skutečností případu žalobce*, především rozporů v žalobcových výpovědích, situace jeho rodinných příslušníků, okolností souvisejících s žalobcovým opuštěním země původu a žádostí o mezinárodní ochranu, či ekonomických motivací k setrvání v České republice. Bez ohledu na to, jaké skutkové závěry z Informací k zoroastrismu 2021 (ve spojení s dalšími podklady ve spisu) učinil stěžovatel v napadeném rozsudkem zrušeném rozhodnutí, NSS konstatuje, že stěžovatelem ve správním spisu shromážděné informace o zemi původu žalobce jsou ve světle okolností případu žalobce z hlediska požadavků judikatury NSS dostatečné pro účely posouzení důvodnosti žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany.

[36] Krajský soud proto v dalším řízení přezkoumá rozhodnutí stěžovatele z věcných hledisek. NSS považuje závěrem za vhodné připomenout vodítka posuzování žádosti o mezinárodní ochranu, především pokud jde o důvody udělení azylu podle § 12 písm. b)

zákona o azylu. Činí tak na straně jedné s ohledem na úvahy, které již krajský soud v napadeném rozsudku předběžně vyjádřil ke způsobu hodnocení výpovědi žalobce stěžovatelem, jednak vzhledem k potřebě rozhodnutí ve věci, jejíž počátek sahá až do roku 2017.

[37] Podle § 2 odst. 4 zákona o azylu se pronásledováním rozumí *závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání anebo jednání, která ve svém souběhu dosahují intenzity pronásledování, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování.* Poněkud odlišné vymezení pronásledování obsahuje č. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice,[3] podle něhož *[a]by bylo jednání považováno za pronásledování ve smyslu čl. 1 odst. A Ženevské úmluvy, musí být a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit, nebo b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).* Definice pronásledování podle kvalifikační směrnice spíše odpovídá doktrinálnímu uchopení, které pronásledování spatřuje v porušování, respektive selhání státní ochrany *klíčových základních práv uznaných mezinárodním společenstvím*, v evropských podmínkách pak především těch *základních práv, která v souladu s čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o lidských právech nelze derogovat* (srov. Kosař, D., Molek, P. § 12 („Ústavní" azyl a „konvenční" azyl). In: Kosař, D., Molek, P., Honusková, V., Jurman, M., Lupačová, H. *Zákon o azylu: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-8-22]. ASPI_ID KO325_1999CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.).

[38] Ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu, které upravuje formu azylu vycházející z tuzemské ústavní úpravy (čl. 43 Listiny základních práv i svobod), předpokládá jako důvod udělení azylu „prosté" (již existující) pronásledování z azylově relevantního důvodu (uplatňování politických práv a svobod). Oproti tomu § 12 písm. b) zákona o azylu, hovoří o *odůvodněném strachu* cizince *z pronásledování.* Výkladem tohoto ustanovení, jehož účelem reflektovat Úmluvu o právním postavení uprchlíků (publ. pod. č. 208/1993 Sb.) a kvalifikační směrnici, se NSS opakovaně zabýval. V rozsudku ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018-47, uvedl, že *„přezkum udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu je postaven na potencialitě pronásledování v budoucnu po případném návratu žadatele do země původu, jedná se tedy, obdobně jako u posuzování skutečného nebezpečí vážné újmy pro účely doplňkové ochrany, o prospektivní rozhodování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 47/2007-60, či ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008-83).* Ačkoli při posuzování důvodnosti obav z pronásledování je tedy rozhodující hrozba pronásledování do budoucna, *„nejlepším důkazem odůvodněnosti těchto obav coby „předvídavého očekávání nebezpečí" zůstávají akty pronásledování, jež žadatel již prožil ve své minulosti společně s informacemi o tom, co postihlo osoby podobných charakteristik, které v zemi původu zůstaly",* jak uvádí výše citovaný komentář zákona o azylu.

[39] V citovaném rozsudku č. j. 7 Azs 162/2018-47 NSS dále uvedl, že *„[s]amotné ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu pracuje s pojmem strachu jako subjektivním prvkem*

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracované znění), *Úř. věst. L 337/9 ze dne 20. 12. 2011.*

a odůvodněností strachu z pronásledování jako objektivním prvkem[...]" (srov. též citovaný rozsudek č. j. 9 Azs 39/2019-77). Navzdory použitému pojmu *strach* indikujícímu subjektivní psychickou kategorii (aktuální rozechvělost), která je však u každého jednotlivce přítomna v různé míře, *„ochrana Ženevskou úmluvou [...] vyžaduje výskyt ‚strachu' chápaného jako předvídavé* [*forward-looking* – pozn. soudu] *očekávání nebezpečí. Jakmile je takto pociťovaný strach jednou vyjádřen vyhledáním ochrany (u státu azylu), je už na smluvní straně posuzující status uprchlíka, aby určila, zda jsou tato očekávání podložena skutečnými okolnostmi případu.*" (srov. kupř. Colloquium on Challenges in International Refugee Law. "The Michigan Guidelines on Well-Founded Fear." Mich. J. Int'l L. 26, no. 2 (2005): 492, bod 4).

[40] Podle ustálené judikatury NSS pro naplnění podmínky odůvodněnosti strachu z pronásledování (předvídavého očekávání nebezpečí) postačí, že takové pronásledování je v budoucnu *přiměřeně pravděpodobné* na základě objektivně existujících okolností případu. Přiměřená pravděpodobnost pronásledování vyžaduje, aby možnost tohoto následku byla reálná, nikoliv pouze hypotetická (citovaný rozsudek NSS č. j. 7 Azs 162/2018-47). Konkrétně je dána tehdy, bývá-li pronásledování v případech obdobných případu žadatele důsledkem *nikoli ojedinělým*. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane, nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází *natolik často*, že s ním ten, komu takový následek hrozí, *musí počítat jako se vcelku běžným jevem*, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným (rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82).

[41] Pokud jde o aplikaci uvedených východisek na projednávanou věc v dalším řízení před krajským soudem, podle Nejvyššího správního soudu by pozornost měla být věnována v prvé řadě okolnostem, opakovaně hodnoceným stěžovatelem, které jsou způsobilé zpochybnit věrohodnost jednotlivých tvrzení žalobce (srov. závěry uvedené v bodu [32] tohoto rozsudku). Ve výpovědích žalobce se vyskytuje několik rozporů, pokud se týče incidentů v minulosti, v nichž by mohlo být spatřováno pronásledování, podstatné jsou však také žalobcem uvedené skutečnosti týkající se důvodů a způsobu jeho vycestování z Turecka. V protikladu k názoru krajského soudu je dle NSS podstatnou součástí výpovědi žalobce z hlediska posouzení jeho předvídavého očekávání nebezpečí také uváděná situace jeho rodiny, jejíž členové rovněž vyznávají zoroastrismus, a to přinejmenším co do posouzení obav z diskriminačního jednání v Turecku. Zohledněna by měla být též okolnost, že žalobce nevyužil dostupných prostředků ochrany ze strany tureckého státního aparátu jak vůči tvrzeným útokům ze strany fyzických osob, tak ze strany policie.

[42] Právě uvedené skutečnosti, byť nemusí diskvalifikovat věrohodnost výpovědi žalobce jako celek, v každém případě *ovlivňují míru pravděpodobnosti jednotlivých tvrzení* žalobce. Tato pravděpodobnost bude následně konfrontována s dostupnými informacemi o zemi původu, kterých, jak již uvedeno, je podle Nejvyššího správního soudu nyní ve správním spise dostatek. Krajský soud by proto v dalším řízení měl především posoudit, zda uvedené informace ve spisu nacházejí svůj odraz v přezkoumatelně uvedeném skutkovém stavu v rozhodnutí stěžovatele a zda jsou následně správně posouzeny v rámci hodnocení důvodnosti obav z pronásledování, a to v souladu s výše citovanými závěry týkajícími se § 12 písm. b) zákona o azylu. Následně se krajský soud také zaměří na otázku případné existence skutečného nebezpečí vážné újmy hrozící žalobci v zemi původu, a to v rámci přezkumu neudělení doplňkové ochrany.

IV. Závěr a náklady řízení

[43] Z uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. krajský soud vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu. Krajský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. září 2023

Zdeněk Kühn
předseda senátu